

КЕЙСИ ПРОЄКТУ «СПАДЩИНА UA» – УСПІШНИЙ ДОСВІД ВІДНОВЛЕННЯ УНІКАЛЬНИХ САДИБ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ДЛЯ ПОТРЕБ ТУРИЗМУ

***Дмитро Каднічанський, **Зоряна Боровець**

**Львівський національний університет імені Івана Франка
Львів, Україна*

***Глинський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів
Жовківської міської ради Львівського району*

Відновлення та порятунок історичної архітектури як важливої складової історико-культурної спадщини регіону є невід'ємним аспектом створення привабливих туристичних дестинацій. Саме така діяльність визначає вектор роботи громадської ініціативи «Спадщина.UA». На даний час, незважаючи на виклики сучасних реалій проєкт надає друге дихання селищу Поморяни, що налічує тисячу жителів і розташоване на межі Львівської та Тернопільської областей. Таким чином у відроджених традиційних садибах оселяються нові господарі – молоді талановиті люди, які прагнуть абстрагуватися від міської метушні, та створити принципово нові стимули для розвитку громади.

Така тенденція зумовлена наступними чинниками:

— серед українців стрімко зростає інтерес до рідної землі, її культури та історичного минулого, фактично це – новий тренд, який надійно укріпився у середовищі молодого покоління;

— частина суспільства готова здійснювати ряд інвестицій в унікальні об'єкти культурної спадщини, оскільки вважають, що такі історико-архітектурні пам'ятки репрезентують їхню національну ідентичність;

— основна частина історико-архітектурних пам'яток була відсутня на ринку культурної спадщини, переважна більшість з них була націоналізована у радянські часи. Оскільки державна скарбниця вичерпалась внаслідок повномасштабного вторгнення присутня тенденція масового викидання державою на ринок нерухомості багатьох занедбаних будівель, основу яких становлять саме об'єкти культурної спадщини [2].

Діяльність організації «Спадщина.UA» опирається на органи місцевого самоврядування та обласної ради, саме вони вкладали кошти

шляхом лобіювання інтересів, пошуку грантів та реалізації проєктів обласної ради. Серед базових напрямків роботи організації – дослідження замку у селі Поморяни, розробка проєкту реконструкції замкового парку. Замок у Поморянах є складним аварійним об'єктом і потребує залучення значних фінансових ресурсів. Це у певному сенсі ризикований проєкт, який не був зреалізований, однак інформація про нього була представлена у інформаційному просторі, завдяки чому замок став відомим. Ще одним перспективним проєктом, який відбувся завдяки активній підтримці місцевої громади, стало відновлення Тартаківського палацу у Львівській області.

Метою проєкту «Мальовані Поморяни», що був започаткований з ініціативи Ганни Гаврилів, є облаштування ексклюзивної туристичної інфраструктури з метою промоції культурно-історичного, зеленого та екологічного видів туризму у Львівській області. Поморяни мають потужний рекреаційний потенціал, оскільки є непромисловим екологічно чистим районом з різноманіттям флори та фауни

Основою для створення проєкту «Мальовничі Поморяни» став міжнародний досвід – Ганна Гаврилів використала принципи роботи команди, яка купувала старі будинки у Нью-Йорку, реставрувала та продавала їх. Зразком для створення ініціативи стала британська організація National Trust, у власності якої перебувають близько 400 історичних будівель та 80 тисяч гектарів історичних земель [2].

Так, у 2018 р.і засновано ініціативу «Спадщина. UA», головна місія якої – давати нове життя архітектурі. На думку засновниці, відродження культурної спадщини у форматі волонтерської діяльності є утопічною ідеєю, адже історичні об'єкти, які перебувають у власності держави фінансуються за рахунок платників податків. У «Спадщині» дотримуються позиції, що значно ефективнішими є приватні інвестиції у нерухомість, адже у таких випадках усі рішення приймаються виключно власниками. Перевагою є те, що до початку війни в Україні сформувався досить великий прошарок свідомих та фінансово спроможних громадян, які готові інвестувати у відновлення культурної спадщини [1].

На шляху до відновлення унікальних садиб постає ряд проблем, одна з яких – юридична, оскільки більшість осель не є приватизованими, або на них відсутні оформлені документи на спадщину, неприватизовані ділянки землі, відключене електропостачання.

Ще однією проблемою постає людський фактор – всі проєкти розташовані далеко від міста, тому актуальними постають питання логістики, постачання матеріалів, контролю якості виконуваних робіт та довіри. Зокрема, важливим аспектом є навчання нових бригад робітників, які беруть участь у відновленні садиб, оскільки завжди виникає необхідність пошуку консенсусу між ремонтом та реставрацією. Для засновників «Спадщини UA» дуже важливо зберегти первинні елементи будівель (автентичну підлогу, печі тощо) [1].

Завдяки діяльності ініціативи «Спадщина UA» у Помор'ях активізувався туристичний рух. Створення інфраструктури дає змогу туристам затриматися в селі на певний час, що в свою чергу сприятиме наповненню бюджету громади, кошти планують використати на комплексне відновлення замку у Помор'ях.

У Помор'ях команда «Спадщини» започаткувала проєкт створення краєзнавчого музею, створено екскурсійні програми, прогулянкові маршрути, зокрема дитячі.

За умов створення належної інфраструктури Помор'яни мають значні перспективи, щоб перетворитися на екологічне селище з потужним пластом культурної спадщини та мальовничими краєвидами.

Ганна Гаврилів успішно реалізовує ідею перетворення села Помор'яни на осередок екологічного туризму. Реалізація задуму полягає в тому, що вона з командою викупує старі хати, і згодом перетворює їх на відновлені зелені садиби, які стануть центрами відпочинку сімей з дітьми. Хати досі не втратили своєї автентичності і не стали жертвами шаблонних «покращень». Будівлі відносяться до трьох періодів забудови – початок ХХ століття, міжвоєнні, і з 1960-70-х. Ці будинки переважно глиновальковані, покриті фальцевою покрівлею. Задум відновлення садиб полягає у приведенні їх до естетичного та ужиткового стану за класичними давніми технологіями та максимального використання натуральних матеріалів. Кожна садиба має власну «кольорову назву» - бірюзова, оливкова, синя, карамельна... [2].

Речі колишніх власників, що залишилися у хатах стали основою для колекції майбутнього краєзнавчого музею. Наразі командою «Спадщини UA» спільно з місцевими мешканцями зібрано понад 2000 експонатів, серед яких предмети домашнього вжитку, давні світлини, вишивки, люльки та інші речі, що яскраво демонструють історію культури та побуту Помор'ян. Меблі, які збереглися в доброму стані

залишаються у садибах, серед них – бамбетлі, крісла та столи.

Спочатку на ремонт однієї садиби витрачали чотири місяці, але з приходом досвіду цей термін скоротився до півтора місяця. Вартість будинків залежить від складності виконання робіт, але не перевищує 14 тисяч доларів. У Помор'ях у межах проекту наразі відновлено десять садиб, ще п'ять у процесі. Надалі буде відбуватися постійне проведення екскурсій та толок [3].

У найближчих планах засновників проекту «Мальовничі Помор'яни – організація званих вечерей, де буде втілено самотньо атмосферу давніх Помор'ян: місцеві жителі в історичному вбранні, якому понад століття будуть презентувати відвідувачам страви локальної кухні. Існує певна доктрина кухні Помор'ян, що ґрунтується на унікальних місцевих рецептах – чорні вареники, огірки в горілі та чимало інших колоритних страв.

Нові власники хат мають зовсім інші потреби та запити, а разом з тим бажання вносити позитивні зміни у зовнішнє середовище. До прикладу на одній з вулиць Помор'ян проживають кілька резидентів «Мальовничих Помор'ян», які спільно з громадою села запланували локальні ремонти доріг.

Завдяки створенню зелених садиб відбувається інтенсивний розвиток туристичного потенціалу у громаді села Помор'яни, що в свою чергу є вагомим поштовхом до відродження Помор'янського замку. Одночасово проєкт, який ініціювала «Спадщина UA» є дуже цінним для жителів великих міст, які хочуть повернутися в села, зануритись у свою ідентичність. Побаження потенційних туристів та підтримка громади села є визначальними векторами, що формують тренд на давні садиби і тим самим сприяють відродженню забутих унікальних історико-культурних пам'яток [2].

Список використаних джерел

1. Купуємо старовинні українські хати і відновлюємо їх мінімальним коштом. Унікальний кейс проєкту «Спадщина» / Дар'я Крутько / Публікація від 3 квітня 2023 року / Електронний ресурс - <https://hmarochos.kiev.ua/2023/04/03/my-kupuyemo-starovynni-haty-i-restavruyemo-yih-za-20-000-unikalnyj-kejs-proyektu-spadshhyna/>
2. Рятувати замки: як громадська ініціатива відроджує старі селища та занедбану спадщину / Публікація від 1 травня 2023 року / Електронний ресурс - <https://suspilne.media/460085-ratuvati-zamki-ak-gromadska-iniciativa-vidrodzue-stari-selisa-ta-zanedbanu-spadsinu/>

3. Нове життя для української архітектури. Як врятувати спадщину коштом приватних інвестицій / Електронний ресурс - <https://texty.org.ua/fragments/109354/nove-zhyttya-dlya-ukrayinskoyi-arhitektury-yak-vryatuvaty-spadshynu-koshtom-pryvatnyh-investycij/>

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ СТРИЙСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Дмитро Каднічанський, Роксолана Гриців

*Львівський національний університет імені Івана Франка
Львів, Україна*

Стрийщина - це край високої культури і духовності, який за всю історію нагромадив велику і багату скарбницю народних традицій та мистецьких здобутків. Стрийщина завжди була осередком національного руху. Тут зароджувалися багато патріотичних організацій. Саме в місті Стрий у 1990 р. вперше серед всіх українських міст піднято синьо-жовтий прапор.

Цей район має давню історію, яка починається ще в княжі часи, тому він вартий уваги. Тут зустрічаються унікальні пам'ятки, які не мають аналогів навіть в Європі.

Унікальним історичним об'єктом є Тустань - фортеця IX-XIII ст., яка була важливим стратегічним об'єктом Карпатської лінії оборони рубежів Київської Русі, а згодом – Галицько-Волинського князівства. Крім того, фортецю використовували як митницю між Галицько-Волинським князівством та Угорщин.

Окрім самої наскельної фортеці до комплексу входить прилегла територія – бойківське село Урич на 200 дворів, де також розташовані два сучасних інтерактивних музеї – музей Тустані й музей локальної історії та етнографії "Хата у Глибокім".

Тут проводять майстер-класи з традиційних ремесел й агротуризму, щоб місцеві могли заробляти креативною індустрією

<i>Завадовський Тарас</i>	
РОЗРОБКА НОВИХ ТУРИСТИЧНИХ МАРШРУТІВ НА ПРИКЛАДІ ГЕРАЛЬДИЧНОЇ СПАДЩИНИ ЛЬВОВА	103
<i>Зінько Юрій, Іваник Мирослав, Благодир Світлана, Дубіс Лідія</i>	
СУЧАСНИЙ СТАН ГЕОТУРИСТИЧНИХ ШЛЯХІВ НА ЗАХОДІ УКРАЇНИ	107
<i>Зінько Юрій, Мальська Марта, Андрейчук Юрій, Шевчук Оксана</i>	
МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ЗОНУВАННЯ АГРОТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ (НА ПРИКЛАДІ КЛАСТЕРУ “ГОРБОГОРИ”)	112
<i>Іваник Мирослав, Зінько Юрій, Турчин Роман</i>	
УНІКАЛЬНІ ТУРИСТИЧНІ ПРОПОЗИЦІЇ БІБРСЬКОЇ ОТГ	117
<i>Іванов Євген, Біланюк Володимир</i>	
ПАМ’ЯТКИ ГІРНИЦТВА КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ І РЕВАЛОРИЗАЦІЇ	122
<i>Іванова Лілія, Вовчанська Ольга, Шамов Антон</i>	
МАРКЕТИНГОВА ПРОМОЦІЯ СОЛІДАРНОГО ТУРИЗМУ ВІРТУАЛЬНИМИ ТУРАМИ	126
<i>Каднічанський Дмитро, Боровець Зоряна</i>	
КЕЙСИ ПРОЄКТУ «СПАДЩИНА UA» - УСПІШНИЙ ДОСВІД ВІДНОВЛЕННЯ УНІКАЛЬНИХ САДИБ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ДЛЯ ПОТРЕБ ТУРИЗМУ	130
<i>Каднічанський Дмитро, Гриців Роксолана</i>	
ІСТОРИКО КУЛЬТУРНІ РЕСУРСИ СТРИЙСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	134
<i>Каднічанський Дмитро, Халілова Олена, Ардан Христина</i>	
РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ІНІЦІАТИВ У ВІДРОДЖЕННІ ІСТОРИКО- АРХІТЕКТУРНИХ ПАМ’ЯТОК ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	137
<i>Калько Андрій, Коротун Сергій</i>	
ДО ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МІСТА ОСТРОГ	143
<i>Кізіма Вікторія, Бухал Богдан</i>	
ДІЯЛЬНІСТЬ ТУРИСТИЧНИХ КОМПАНІЙ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ЯК ЧИННИК ВІДРОДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ	147
<i>Кізіма Вікторія, Возняк Володимир</i>	
ФОРМУВАННЯ ПОПИТУ НА ТУРИСТИЧНИЙ ПРОДУКТ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	151
<i>Колотуха Олександр, Савченко Владислав</i>	
ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ НА МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ	155

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

*Кафедра туризму географічного факультету
Кафедра європейських та регіональних студій
факультету міжнародних відносин
ЕКОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФОНД*

Присвячуємо:

20-річчю кафедри туризму

**ГЕОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА І ТУРИЗМ:
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

Матеріали
XVII міжнародної наукової конференції

Львів
6-7 жовтня 2023 р.

Львів – 2023

УДК 338.48(4)

Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід / Матеріали XVII Міжнародної наукової конференції. – Львів, 2023. – 440 с.

Матеріали наукової конференції охоплюють особливості реалізації державної політики в галузі туризму, розробки туристичного продукту, економічного забезпечення туризму, просторового поширення туристичних ресурсів, специфіки підготовки фахівців для туристичної галузі, розвиток спеціалізованих видів туризму, історію туризму.

Авторами збірника є провідні вчені та молоді науковці України, Польщі, Литви, Австрії, Німеччини, Великобританії.

Редакційна колегія:

Мальська М.П., д-р екон. наук, професор Львівського національного університету імені Івана Франка.

Антонюк Н.В., д-р істор. наук, професор Львівського національного університету імені Івана Франка.

Stefanek H.: doctor, Prezydent i kanclerz uczelni Wyższej Szkoły Społeczno-Przyrodniczej im. W. Pola w Lublinie.

Шульц С.Л., д-р екон. наук, професор, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.Долішнього» НАНУ.

Мальський М. З., д. екон. н., професор, декан факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка.

Біланюк В.І., к. геогр. н., доцент, декан географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.

канд. геогр. н.: Каднічанський Д.А., Романів П.В., Безручко Л. С., Манько А. М.

канд. екон. н.: Мандюк Н.Л., Грицишин А. Т.

Рекомендовано до друку Вченою Радою географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 7 від 13.09.2023 р.)

Автори опублікованих матеріалів відповідають за точність наведених фактів, цитат, власних імен, статистичних матеріалів та інших відомостей. Точка зору редколегії не завжди збігається з позицією авторів.

© Львівський національний університет
імені Івана Франка, 2023

© Автори статей, 2023

Наукове видання

Збірник наукових праць

**ГЕОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА І ТУРИЗМ:
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

**Матеріали
XVII міжнародної наукової конференції**

Комп'ютерна верстка Д. Каднічанський, Т. Завадовський

Відповідальні за випуск
Д. Каднічанський, Ю. Зінько,
Т. Завадовський, А. Грицишин

Підп. до друку 30.09.2023 р. Формат 60×84/16

Папір офсетний. Друк на різогр.

Умовн. друк. арк. 14,2.

Тираж 100 прим.